

## KEDİLERDE KİŞİLİK BOZUKLUKLARI

Klinik Psikolog Dr. Murat KARA

muratkara21@outlook.com.tr, 0000-0002-  
4693-2028

DOI Nr. : 10.5281/zenodo.18289593

### ÖZET

İnsanların bu hayatta yapmış olduğu yanılsamalardan birisi de ve belki hatta en önemlisi de bu hayatta tek başına yaşadığı ve hayatı tek başına yönlendirebileceği yanılgısıdır. Halbuki bu evrende sadece insanlar değil hayvanlar ve bitkilerde yaşamaktadır. Kültürel açıdan geri kalmış toplumlarda insanlar tarafından hayvanlara ve bitkilere inanılmaz eziyetler yapılabilmektedir. Günümüz dünyasında bir ülkenin ekonomik açıdan gelişmiş olması o ülkenin kültürel açıdan da gelişmiş bir ülke olduğu anlamına çoğu zaman gelmemektedir. Günümüzde çoğu gelişmiş ekonomiye sahip ülkede hayvan hakları ve bitki hakları çok düşük düzeylerde bulunabilmekteyken, ekonomik anlamda gelişim düzeyi düşük ülkelerin bazılarında ise kültürel gelişim nedeniyle hayvan ve bitki hakları çok daha ileri boyutlarda olabilmektedir. Günümüz dünyasında çoğu ülkede insanlar; hayvanlar ve bitkiler üzerinde de etkin olabilmektedir. Bu etkinlik çoğu zaman hayvanlar ve bitkilerin doğal yaşamlarına müdahale biçiminde de olabilmektedir. İnsanlarda görülen kişilik bozukluklarının büyük bir çoğunluğu kedilerde de görülebilmektedir. Kedilerde görülen kişilik bozuklukları çoğu zaman müdahalesiz bir biçimde kendiliğinden çok kısa sürede geçebilirken insan kaynaklı nedenlerle kedilerde oluşabilen kişilik bozuklukları ise çoğu zaman çok uzun süreler geçmeyebilmektedir. Bu çalışmada Kedilerde oluşabilen kişilik bozuklukları ve bu kişilik bozukluklarının çözüm yolları üzerinde durulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Kediler, Kişilik Bozuklukları, İnsan Faktörü.

### PERSONALITY DISORDERS IN CATS

#### ABSTRACT

One of the illusions that people make in this life, and perhaps even the most important one, is the illusion that they live alone in this life and can direct their life alone. However, not only humans but also animals

and plants live in this universe. In societies that are culturally backward, people can inflict incredible cruelty on animals and plants. In today's world, the fact that a country is economically developed does not usually mean that it is also culturally developed. While animal rights and plant rights can be found at very low levels in most developed countries today, animal and plant rights can be much more advanced in some countries with low economic development levels due to cultural development. In today's world, in most countries, people can also be effective on animals and plants. This activity can often be in the form of intervening in the natural lives of animals and plants. The vast majority of personality disorders seen in humans can also be seen in cats. While personality disorders seen in cats can often pass by themselves in a very short time without intervention, personality disorders that can occur in cats due to human-related causes can often not pass for very long periods of time. This study focuses on personality disorders that can occur in cats and solutions to these personality disorders.

**Keywords:** Cats, Personality Disorders, Human Factors.

### 1.GİRİŞ

Çok yakın zamana kadar dünya genelinde insanlar özgürce ve deyim yerindeyse fütursuzca yaşayabilmekteydiler. Çok değil yaklaşık 50 yıl öncesine kadar çoğu ülkede ne bitkilere ne de hayvanlara dokunulabiliyordu. Aynı zamanda da çoğu insan psikolojik olarak rahatsız olduğunun farkında bile değildi. Dünya genelinde son yıllardaki hızlı nüfus artışı, teknolojik gelişmeler genetikteki ilerlemeler çoğu insanın kimyasını bozmaya başladı ve bu kimyasal bozulmada insanlar da ciddi bir biçimde ruhsal bunalımları artırdı. Ruhsal açıdan bunalan insanlar ise daha fazla bir biçimde hayvanlar ve bitkilerle uğraşmaya başladı. Son yıllarda insanlarda hızla artmaya başlayan psikolojik problemler çoğu ülkedeki klinik psikologların yetersizliği nedeniyle çok fazla bir biçimde kişilik bozukluklarına evrildi. Bu kişilik bozukluklarıyla tek başına mücadele edemeyen çoğu insanda sorunlarını doğa ve

hayvanlardan çıkarmaya başlayınca hayvanlarda da son yıllarda ciddi manada kişilik bozuklukları oluşmaya başladı. Dünya kurulduğu günden bu yana psikolojik sorunlarını kendiliğinden atlatabilen hayvanlar; son yıllarda insan kaynaklı oluşan travmaları atlatabilmeye başladılar. Özellikle son yıllarda kedilerde insan kaynaklı kişilik bozuklukları hızla yaygınlaşmaya başladı. Kedilerde doğal kaynaklı oluşabilen kişilik bozuklukları çoğu vakada kendiliğinden atlatılabilirken, insan kaynaklı oluşabilen kişilik bozuklukları ise çoğu zaman çok zor atlatılabilir hale gelebilmektedir. Bir diğer noktada dünya genelinde kedilerle ilgili oluşturulan yasaların çoğunda klinik psikologların etkin olmayışı da kedilerde meydana gelen kişilik bozukluklarını artırmaktadır. Dünya genelinde çoğu ülkede kedilerle ilgili kararları en doğru bir biçimde veterinerler alır algısı bir şehir efsanesi olarak karşımıza çıksa da kedilerle ilgili çoğu kararları psikologların alması en doğru yaklaşımlardan biri olarak karşımızda durmaktadır. Dünya genelinde çoğu toplum farkında olmasa bile psikoloji insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır.

Psikoloji en basit anlatımla; davranışları ve davranışların altında yatan iç dünyaları anlamaya yardımcı bir bilim olarak tanımlanabilir. (Külahoğlu, 2022, s. 3) Paul Valery ise; psikolojinin temel amacının toplum olarak en iyi bildiğimiz düşünceler görüşler konusunda tamamen farklı fikirler kazandırabilmek olduğunu belirtmektedir. (Atkinson ve Tomley, 2016, s. 13) Dolayısıyla psikologlar toplumda genel kabul görmüş yargıların aslında doğru olmadığını da topluma en iyi anlatabilen kişiler olarak karşımıza çıkabilmekte ve çıkmak zorundadırlar. Dünya genelinde çoğu ülkedeki yasa koyucular; en iyi en mükemmel hayvan hakları yasasını uyguladıklarını söyleseler bile aslında bu

yasaların belki de tamamına yakını hayvanlar için yarar yerine zarar da sağlayabilen yasalar olarak karşımıza çıkabilmektedirler. Bazen dünya genelindeki politikacıların çok iyi niyetle çıkardığı hayvan hakları yasaları bile hayvanlar için eziyet olabilmektedir. Tekrardan belirtmek gerekirse kedilerde oluşabilen çoğu kişilik bozukluğunun altında insan faktörlü uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Kedilerin doğal yaşamlarında oluşabilen çoğu kişilik bozukluğu ise kendiliğinden çok kısa zaman zarfı içerisinde ortadan kalkabilmektedir. Örneğin anne kedinin çocuğunu 2, 3 aylıkken bırakmasıyla bazı kedilerde oluşabilen çekingen kişilik bozukluğu ise birkaç gün veya hafta içinde kendiliğinden geçebilmektedir.

## 2-KEDİLERDE BOZUKLUKLARI

## KİŞİLİK

Amerikan Psikiyatri Birliği Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı-5 (DSM-5)' e göre kişilik bozuklukları; genel kişilik bozukluğu ile başka bir sağlık durumuna bağlı diğer kişilik bozuklukları diye genel anlamda 2'ye ayrılmakla beraber genel kişilik bozuklukları ise kendi içerisinde a kümesi b kümesi ve c kümesi olmak üzere 3' e ayrılmaktadır. A kümesi kişilik bozuklukları; paranoid kişilik bozukluğu, şizoid kişilik bozukluğu, şizotipal kişilik bozukluğundan oluşurken b kümesi kişilik bozuklukları; antisosyal kişilik bozukluğu, borderline kişilik bozukluğu, histriyonik kişilik bozukluğu ve narsisistik kişilik bozukluğundan oluşmaktayken c kümesi kişilik bozuklukları ise çekingen kişilik bozukluğu, bağımlı kişilik bozukluğu ve Obsesif-Kompulsif Bozukluk (OKB)'tan oluşmaktadır. (Köroğlu, 2022, s. 337-348) Kişilik bozukluklarının temel özellikleri ise; çok katı ve uyumlu olmayan davranış

örüntüleri, anlamsız kuşkular ve aşırı duygusallıklar gibi aşırı farklılıkları yansıtabilen diğer ilişki kurma biçimlerinden oluşabilmektedir. (Nevid, Rathus ve Greene, 2020, s. 453) Murat Kara'da 2022 yılında Socrates Journal Dergisinde yayınlanan Pazarlamada Yeni Trend: Duygusal Yaş adlı makalesinde; günümüzde insanların takvim yaşı ve fizyolojik yaşlarından ziyade duygusal yaşlarını kullanma eğilimlerinin daha çok olduğunu belirtmektedir. (Kara, 2022, s. 77-80) Dolayısıyla kişilik bozukluğunda insanlarda duygusal yaş faktörü de etkiliyken, bu toplumda insanlarla birlikte yaşayan kedilerde de kişilik bozukluğu değerlendirmelerinde duygusal yaş faktörünü ihmal etmememiz gerekmektedir. Örneğin 4 yaşında sokaktan alınıp kısırlaştırılan bir kediye asla 4 yaş olarak değerlendiremeyeceğimiz gibi. Gerald Zaltman'da Tüketici Nasıl Düşünür adlı kitabında; tüketicilerin %95 oranında bilinçaltında düşündüğünü ve gerçekte tüketicilerin nasıl düşündüğünü anlamının çok zor olduğunu belirtmektedir. (Zaltman, 2004). Günümüz dünyasında da çoğu insan veya hayvan, düşüncelerinin çok büyük bir bölümünü bilinçaltında gerçekleştirdiğinden dolayı zaman zaman kişilik bozukluklarını tanımlamada yanılsamalar çok büyük oranlarda da olabilmektedir. Özellikle de kedilerde bu yanılsama oranları insanlara oranla çok daha yüksek seviyelere ulaşabilmektedir. Kedilerde de tıpkı insanlar gibi kişilik bozuklukları görülebilmektedir. Ancak kedilerde görülen kişilik bozuklukları insan faktörlü olmadıkça kendiliğinden çok rahat bir biçimde çok kısa bir sürede geçebildiğinden dolayı bu kişilik bozukluklarını gelişimsel kişilik bozuklukları olarak adlandırıp üzerinde fazla durmaya gerek görülmemebilirken insanlar tarafından kedilerde oluşturulan travmalar sonucu oluşabilen kişilik

bozukluklarının ise üzerinde durulması elzem bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Kediler doğası gereği kendiliğinden oluşabilen kişilik bozukluklarını çok rahat atlatabilirlerken insan kaynaklı travma sonucu oluşabilen kişilik bozukluklarını ise çok zor atlatabilmektedirler. Hatta çoğu vakada tanık olunduğu gibi birçok kedi insan kaynaklı travmaları ömür boyu atlatabilmemektedir. Bu tip insan kaynaklı travmaları atlatabilmeyen çoğu kedi ise hiç azımsanmayacak bir biçimde intihar eğilimi bile gösterebilmektedir. İnsanlarda görülebilen her kişilik bozukluğunun kedilerde görülebileceğini söylemek ise olanaksızdır. Örneğin insanlarda görülebilen antisosyal kişilik bozukluğu kedilerde görülmemektedir. Her kedi insanların aksine yaptığı kötü ve acımasız davranışlardan dolayı vicdan azabı çekebilmektedir. İnsanlar ve kedilerde görülebilen kişilik bozuklukları ayrımlarından belki de en önemlisi antisosyal kişilik bozukluğunun kedilerde görülmeişi olmasıdır.

Kedilerde görülebilen insan kaynaklı kişilik bozukluklarını incelediğimizde kedilerde de tıpkı insanlar gibi paranoid kişilik bozukluklarının oluştuğunu görebiliriz; özellikle kedilerde görülen paranoid kişilik bozukluklarının çok büyük bir oranda kedilerin evleri ve yaşam alanlarının insanlar tarafından ansızın darmadağın edildiği durumlarda görülmesidir. Çoğu kedi yıllardır yaşadığı yuvasından atıldığında paranoid kişilik bozukluğu gösterme eğilimi gösterebilmektedir. Özellikle yuvası dağılan kedi dişi bir anne kediye bu paranoid eğilim daha yaygın görülebilmektedir. Kedilerde görülebilen şizoid kişilik bozukluğu da yine yuvasının dağıtılmasıyla olup bu durum genelde erkek kedilerde şizoid kişilik bozukluğuna paranoid kişilik bozukluğundan daha fazla eğilim gösterebilmektedir. Kedilerde

insanlarda olduğu gibi şizotipal kişilik bozuklukları ise görülmemektedir.

Antisosyal kişilik bozukluklarının sadece insanlarda görüldüğü ve kedilerde görülmediğinden bahsetmiştik, ancak kedilerde tıpkı insanlarda olduğu gibi borderline kişilik bozukluğuna sıklıkla rastlanabilmektedir. Özellikle eziyet, işkence, kötü muamele gören kediler ile sokakta yaşayıp kısırlaştırılan kedilerde borderline kişilik bozukluğu sıklıkla rastlanılan bir durumdur. Dişi veya erkek fark etmeksizin borderline kişilik bozukluğu tüm kedilerde sıklıkla görülebilmektedir. Kedilerin gördüğü kötü muamelenin şiddetine ve kedinin hassasiyetine göre borderline kişilik bozuklukları kedilerde intihar durumuna kadar bile ulaşabilmektedir. Kedilerde görülebilen histriyonik ve narşisistik kişilik bozuklukları ise çok büyük bir oranda insan kaynaklı olmayıp kedinin doğası gereği ortaya çıkabilmekte ve kendiliğinden çok kısa sürede ortadan kalkabilmektedir. Örneğin histriyonik bir biçimde salınan bir dişi kedi kendinden daha güzel bir dişi kedi ile aynı ortamda bulunduğu bu histriyonik özelliklerini kısa sürede terk edebilmektedir. Keza bulunduğu ortamda en iyi miyavlayan bir kedi kendinden daha iyi miyavlayan bir kedi ile karşılaştığında kısa süreli narşisistik özellikler sergilese bile bu kendiliğinden çok kısa sürede geçebilmektedir. Dolayısıyla kedilerde doğal bir şekilde oluşup doğal bir şekilde kendiliğinden kaybolan histriyonik ve narşisistik kişilik bozukluklarını fazla ciddiye almamak en doğru olan yaklaşımlardan biri olabilecektir.

Tıpkı insanlar gibi kedilerde de çekingen ve bağımlı kişilik bozukluğu görülebilmektedir. Doğal bir ortam sonucu kedilerde görülebilen çekingen kişilik bozukluğu ile bağımlı kişilik bozukluğunun üzerinde fazla durmamak gerekmektedir. İnsanlar kedilerde görülen bu doğal

çekingen ve bağımlı kişilik bozukluğunu gidermek için ne kadar çok çabalasalar da bu durumu değiştiremezler. Ancak insanların kötü muamelesi sonucu kedilerde oluşabilen çekingen kişilik bozukluğu ile bağımlı kişilik bozukluğunun mutlaka tedavi edilmesi gerekmektedir. İnsanlar kadar tehlikeli olmasa da kediler de de OKB görülebilmektedir. Kedilerde görülen OKB doğal kaynaklı olabildiği kadar insan kaynaklı da olabilmektedir. Çoğu vakada tanık olunabileceği gibi kedilerde görülebilen doğal kaynaklı OKB ve insan kaynaklı OKB belli bir müddet sonra kendiliğinden geçebilmektedir. Kedilerde OKB genellikle küçük yaşlarda görülüp zamanla geçmektedir.

### **3-KEDİLERDE KİŞİLİK BOZUKLUKLARINA KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLER**

Gelişim psikolojisinde zaman kavramı insan ömrünü içermektedir ve bu zaman kavramında değişen şey insanlardır. (Onur, 2021, s. 14) Tıpkı insanlar gibi kedilerin gelişim psikolojisinde de değişen şey kedi olup bu zaman kavramı kedilerin tüm ömrünü kapsamaktadır. Kedilerde insanlar gibi gelişim göstermektedirler. Hatta çoğu psikolog kedilerin gelişim yaşlarını insan yaşlarına çevirmektedir.

Sosyal psikoloji toplum içindeki insanların davranışlarını incelerken, insanların sosyal çevreden etkilenen duygu ve düşüncelerini de anlamaya çalışmaktadır. (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2022, s. 22) Kedilerde tıpkı insanlar gibi yaşadığı ortamdan etkilenen ve yaşadığı ortama göre hareket eden canlılardır. Kedilerin yaşadığı toplumdan bağımsız davrandığını düşünemeyiz. Kedilerde oluşabilen kişilik bozukluklarının büyük bir çoğunluğu da bulunduğu çevre ortamı ile ilgilidir.

Kediler doğal ortamlarında yaşadıklarında kayda değer bir kişilik bozukluğu problemi

ile karşılaşmamaktadırlar. Kedilerin doğal ortamlarında gelişen kişilik bozuklukları kendiliğinden çok kısa sürede geçebilirken, kedilerde insan kaynaklı oluşabilen kişilik bozuklukları ise çok daha zor atlatılabilmektedir. Kültürel açıdan gelişmiş çoğu ülke ve bu ülkelerin bazı bölgelerinde kediler doğal bir yaşam ortamında insan kaynaklı olumsuz etkilere maruz kalmadan herhangi bir kişilik bozukluğu olmadan çok rahat bir biçimde huzurlu yaşayabilirken günümüz dünyasında özellikle son yıllarda bazı toplumlarda kediler hızlı bir biçimde insan faktörlü travmalara maruz kalabilmekte ve mutsuzlaşarak kişilik bozuklukları yaşayabilmektedirler.

Çoğu ülkede kanun koyucu politikacılar kedilerle ilgili en güzel yasaları çıkardıklarına inanabilirler hatta toplumun büyük bir çoğunluğu da kedilerle ilgili çıkan yasaların mükemmel olduğuna inanabilir ancak çoğu zaman durum böyle değildir. Can dostlarımız kediler için çıkarılan çoğu yasa aslında onları çoğu zaman strese sokabilmekte ve onlarda çoğu zaman kişilik bozukluklarına neden olabilmektedir. Kedilerde insan kaynaklı kişilik bozukluklarının önlenmesinde en önemli etkenlerin başında bu yasaları çıkarırken klinik psikologların görüşlerinin bu yasalarda etkin olmasının sağlanmasıdır. Çoğu ülkede kediler ile ilgili çıkarılan yasalarda ne yazık ki klinik psikologlar etkin olamamaktadır. Klinik psikologların etkisinin olmadığı çoğu yasa ve yönetmelik ise iyi niyetle geçirilmiş olsa bile kedilerde insan kaynaklı kişilik bozukluklarını tetiklemekten öteye gidememektedir. Çoğu geri kalmış ve hatta gelişmiş ülkede yeterli sayıda hayvanlar üzerinde çalışan klinik psikoloğun olmayışı da kediler üzerindeki insan kaynaklı kişilik bozukluklarının artmasına sebebiyet verebilmektedir. Evrensel bazda klinik psikologların görüşlerinin etkin olduğu kediler için çıkarabilecek uluslararası yasalar ise

kedilerin insan kaynaklı kişilik bozukluğunun önüne geçebilecek en önemli etmenlerden biri olabilecektir.

#### 4-SONUÇ

İnsanlarda olduğu gibi tıpkı kedilerde de kişilik bozuklukları görülebilmektedir. İnsanlarda kişilik bozuklukları DSM-5'te tanımlansa da kedilerde kişilik bozuklukları dünya genelinde böyle bir tanımlamayla sınıflandırılmamıştır. Kedilerde görülen kişilik bozuklukları doğal olabildiği gibi insan kaynaklı da olabilmektedir. Kedilerde doğal gelişen kişilik bozuklukları kendiliğinden çok kısa sürede geçebilmekte ve neredeyse çoğu zaman müdahaleye bile ihtiyaç duymamaktadır. Ancak kedilerde insan kaynaklı travmalar sonucu oluşan kişilik bozuklukları ise kedileri olumsuz etkilemekte ve bazı durumlarda kedilerin ölümüyle bile sonuçlanabilmektedir.

Kedilerin insan kaynaklı travmalardan kurtulması ve doğal ortamlarında yaşayabilmesi ise kedilerin insan kaynaklı yaşamış olduğu kişilik bozukluklarının çözümünde en önemli etkenlerin başındadır. Ancak günümüz dünyasında çoğu ülkede toplumun büyük çoğunluğu kedilerin yasalarla korunduğuna inanmaktadır. Ancak çoğu ülkede olduğu gibi çoğu zamanda iyi niyetle çıkarılan yasalar bırakın kedileri korumayı kedilerin kişilik bozukluğu yaşamalarına ve hatta kedilerin intihar eylemi göstererek ölmelerine bile sebebiyet verebilmektedir. Dünya genelinde kedilerle ilgili çıkarılan yasalarda klinik psikologların etkin olmaması da kedilerde insan kaynaklı oluşabilen kişilik bozukluklarını tetikleyebilmektedir.

Kedilerde de DSM-5'te tanımlanan paranoid, şizoid, borderline, histriyonik, narşisistik, çekingen ve bağımlı kişilik bozukluğu, OKB vb. kişilik bozuklukları ile başka bir sağlık durumuna bağlı kişilik

bozuklukları görülebilse de kedilerde insanlarda görülebilen antisosyal kişilik bozukluğu ile şizotipal kişilik bozuklukları görülmemektedir. Günümüz dünyasında klinik psikoloji geliştikçe klinik psikologlar kedilerle ilgili kararlarda daha etkin konuma geldikçe ve toplumda bilinçlendikçe kedilerdeki insan kaynaklı kişilik bozuklukları minimum seviyelere düşecek ve kediler de uluslararası bir koruma kalkanına alınabilecektir. Çoğu toplumda genelde anlamda doğru kabul edilebilen kedilerle ilgili uygulamaların ve yasaların kedilerde insan kaynaklı kişilik bozukluklarına neden olduğu da gözden kaçırılmaması gereken bir husus olarak karşımıza sıklıkla çıkabilmektedir.

#### KAYNAKÇA

- [1] Atkinson, S. Tomley, S. (2016). Psikoloji Kitabı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- [2] Kağıtçıbaşı, Ç. Cemalcılar, Z. (2022). Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- [3] Kara, M. (2022). Pazarlamada Yeni Trend: Duygusal Yaş. Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies, 22.
- [4] Köroğlu, E.(Çev) (2022). DSM-5-TR Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, Ankara: Esenkal Yayıncılık.
- [5] Külahoğlu, Ş. (2022). Eğitim Psikolojisi Editör: Binnur Yeşilyaprak, Ankara: Pegem Akademi.
- [6] Nevid, J.S. Rathus, S.A. Greene, B. (2020). Değişen Dünyada Anormal Psikolojisi, Ankara: Palme Yayınevi.
- [7] Onur, B. (2021). Gelişim Psikolojisi, Ankara: İmge Kitabevi.
- [8] Zaltman, G. (2004). Tüketici Nasıl Düşünür, İstanbul: MediaCat Kitapları.